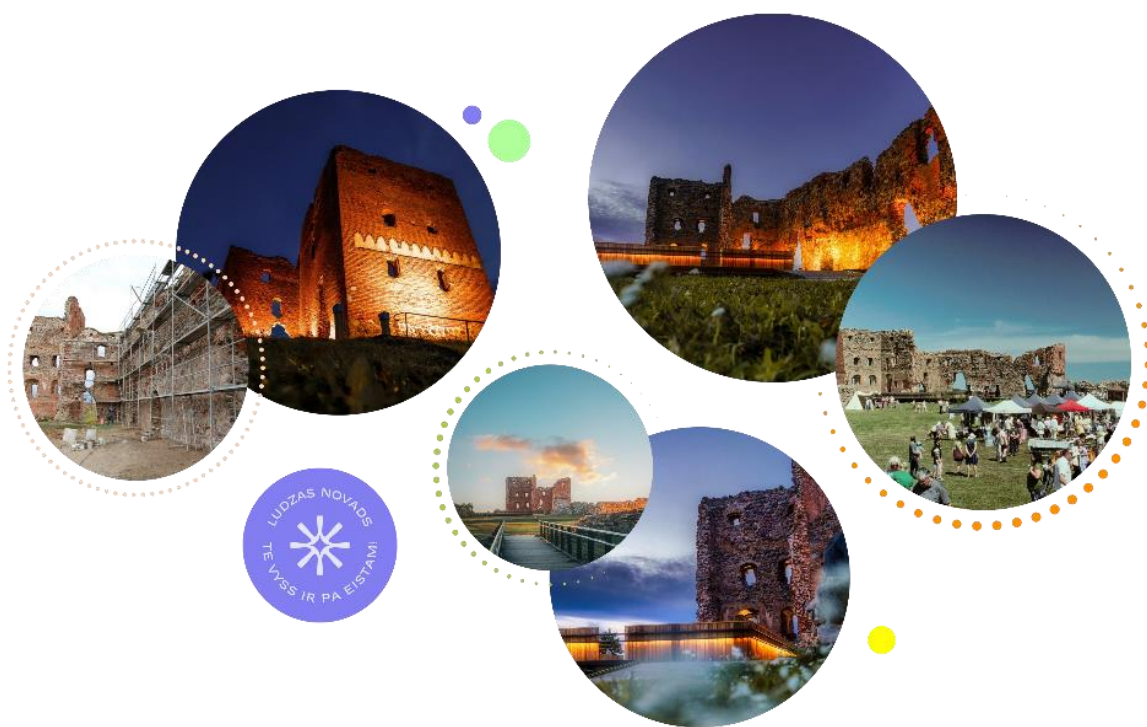

Ludzas pilsdrupas

Darbības stratēģija tūrisma kontekstā
2025. – 2035. gadam

2025. gada maijs

Saturs

Ievads	3
1. Informatīvi–analītiskā daļa — Esošās situācijas analīze	4
1.1. Teritorijas attīstības nepieciešamības pamatojums atbilstoši politikas plānošanas dokumentiem.....	5
1.2. SVID analīze	7
2. Plānošanas daļa — Objekta misija un nākotnes attīstības redzējums	10
2.1. Vīzija, mērķis un prioritārie attīstības virzieni	11
2.2. Galvenās Ludzas pilsdrupu apmeklējuma mērķgrupas.....	12
3. Paredzēto rīcību daļa — Plānotās darbības rezultāti	15
3.1. Prioritārās plānotās darbības un atjaunojamā, pārbūvējamā vai jaunbūvējamā infrastruktūra.....	15
3.2. Plānotie pasākumi un pakalpojumi	16
3.3. Plānotais apmeklējumu skaits	19
3.4. Jaunā eiropas Bauhaus principi.....	21
3.5. Plānotie publicitātes un mārketinga pasākumi.....	23
4. Kultūras mantojuma objekta ilgtspēja.....	25
Pielikums Nr.1	26
Kartoshēma teritorijai, kurā plānots īstenot infrastruktūras attīstības būvprojektu.....	26
Pielikums Nr.2.....	27
Infrastruktūras attīstības būvprojekta novietojuma kartoshēma.....	27

Ievads

Ludzas pilsdrupas ir viens no nozīmīgākajiem kultūrvēsturiskajiem objektiem Latgales reģionā, kas izceļas ar savu stratēģisko novietojumu un vēsturisko slāņojumu. Objekts atrodas Ludzas pilsētas centrā, ainaviskā reljefā starp Lielo un Mazo Ludzas ezeru, veidojot vizuāli un emocionāli spēcīgu vietzīmi ar lielu simbolisko nozīmi vietējā un nacionālā mērogā. Ludzas pilsdrupas pilsētas centrā un ainaviskā paugurā pie Lielā Ludzas ezera saglabājušās no 14. gs. Livonijas ordeņa atzara viduslaiku cietokšņa, kas celts uz jau 1177. gadā pieminētās latgaļu pils pamatnes.

Ludzas pilsdrupas ir valsts nozīmes kultūras piemineklis, klasificēts kā arhitektūras piemineklis (Nr. 6463) un arheoloģijas piemineklis (Nr. 1544), tādējādi nodrošinot objektam visaugstāko aizsardzības līmeni saskaņā ar Latvijas kultūras mantojuma aizsardzības normatīvajiem aktiem. Pieminekļa nozīmība izriet gan no tā materiālās substances (autentiskām mūra konstrukcijām un stratigrāfijas slāņiem), gan no nemateriālās vērtības kā simboliskas vietas, kas veido Ludzas pilsētas un novada identitātes kodolu.

Teritorija ir kļuvusi par pievilcīgu brīvdabas publisko pasākumu vietu, bet ar jaunu pakalpojumu attīstīšanu būtu iespējams izmantot vietas potenciālu vienmērīgāk. Ludzas pilsdrupas minētas kā **viens no galvenajiem tūrisma resursiem** novada ilgtermiņa stratēģijā¹: "Ludzas pilsēta ar ievērojamiem nacionāla mēroga tūrisma objektiem (Ludzas pilsdrupas, Ludzas pilsētas vēsturiskais centrs u.c.) arī turpmāk attīstīsies kā novada tūrisma attīstības centrs, piedāvājot novada apmeklētājiem augstvērtīgus tūrisma produktus un kvalitatīvu infrastruktūru."

Ludzas novads ilgtermiņa redzējumā ir "tūristiem ērti sasniedzams novads ar bagātu dabas, kultūrvēsturisko un tradīciju mantojumu", kas izceļ pilskalnu kā vienu no centrālajiem objektiem gan kultūrvēsturisko materiālā mantojuma ziņā (arheoloģiski un arhitektoniski), gan nemateriālā kultūras mantojuma norisēs (publiskajos pasākumos), piem., Lielais latgaļu tirgus, Ludzas pilsētas svētki u.c. Pilsdrupas iekļaujas pilsētas un visa novada identitātes kodolā kā simboliskā vieta: "Latvijas saullēktu puse ar senākās pilsētas mūru atspulgu zilo ezeru spogulī".

Šīs stratēģijas mērķis ir radīt strukturētu un ilgtspējīgu attīstības ietvaru, kas balstīts uz pilsdrupu kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu, integrāciju mūsdienu pilsēttelpā un to izmantošanu kā instrumentu sociālās, ekonomiskās un tūrisma attīstības veicināšanai Ludzas novadā.

¹ Ludzas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2037

1. Informatīvi-analītiskā daļa — Esošās situācijas analīze

Ludzas pils izvietota Pilskalnā un aizņem ap 1,5 ha lielu teritoriju. Pili veido divas daļas – Galvenā pils un Priekšpils. Priekšpilij ir neregulāra trīsstūra forma. Tās ziemeļrietumu daļā atradusies Galvenā pils, kurai plānā ir taisnstūra forma un liels kvadrātisks tornis ziemeļu pusē.

Galvenās pils un torņa apakšējā daļa mūrēta no laukakmeņiem, mūris veidots čaulmūra tehnikā. Augšējā daļa mūrēta no sarkanajiem māla pilnķieģeļiem. Torņa ķieģeļu mūrim, kas veidots gotu sējumā, pa visu sienu neregulāri iemūrēti pārdedzināti ķieģeļi. Virs 1. stāva izveidota ķieģeļu smailarku frīze, kas apmesta un balti krāsota. Arkas veido pamīšus salikti parasti un pārdedzināti ķieģeļi.

Apkārt mūra ziemeļaustrumu un ziemeļrietumu sienas palikušie fragmenti celti no laukakmeņiem, kuri ķīlēti ar ķieģeļu lauskām; savukārt dienvidaustrumu un dienvidrietumu sienas palikušie fragmenti – cokola zonā celti no laukakmeņiem, virs tā – mūris čaulmūra tehnikā, kur kodols celts no laukakmeņu mūra ar ķieģeļu lauskām, un čaula no sarkanajiem māla pilnķieģeļiem.

Ludzas pils vēsturiskajā attīstībā var izdalīt vairākus secīgus būvperiodus:

Livonijas ordeņa pils (14. gs. beigas – 16. gs. sākums). Par Ludzas pils sākotnējo izbūvi drošu ziņu nav; piļu pētnieks Armīns Tuulse to datējis ar 14. gs. Rakstīto avotu ziņas par pili ir no 1463. gada, kad minēta Ludzas pils, kurai pretī Krasnij Gorodokā uzcelti pleskaviešu nocietinājumi. Ir ziņas, ka 1481. gadā Ludzas pili nopostījis krievu karaspēks un tā tiek atjaunota 1525. gadā.

Pils ugunsieroču laikmetā (16. – 17.gs.). 1558. gadā Livonijas kara laikā Ludzu ieņēma Maskavijas karaspēks Grigorija Tjomkina vadībā. No 1561. gada tā iekļauta Inflantijas vaivadijā, un kādu laiku tajā dzīvoja Polijas un Lietuvas valdnieks Stefans Batorijs. 1577. gadā Livonijā iebruka Ivana Barga krievu karaspēks, kas 25. jūlijā ieņēma arī Ludzu.

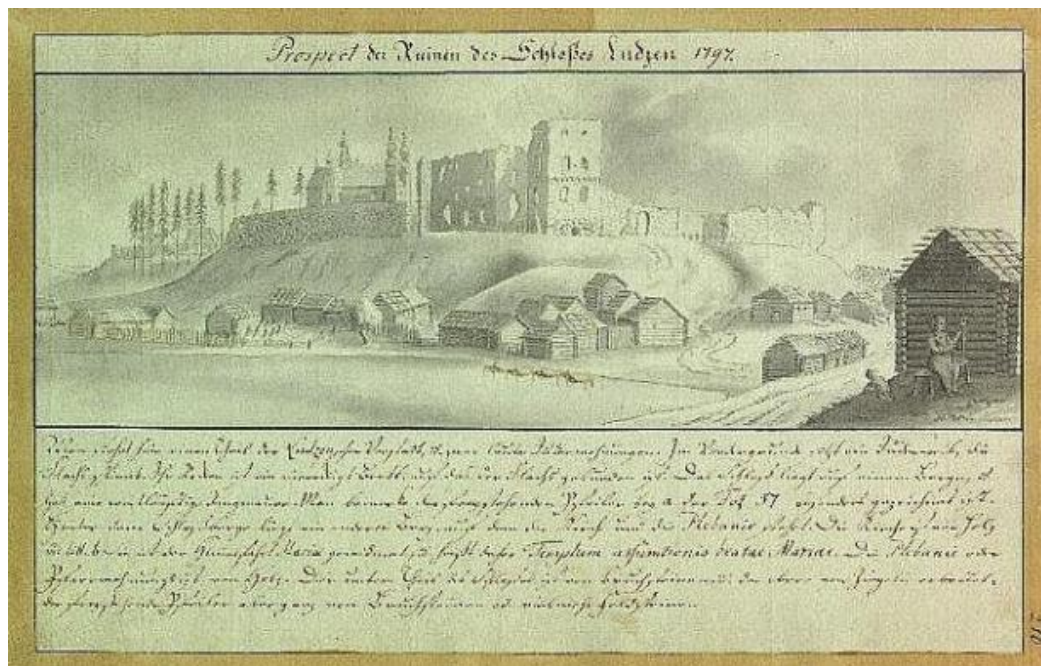
1599. gadā Pilī veikta revīzija, kurā minēti koka tornīši uz aizsargsienām, ar naglām apsisti ozolkoka vārti, dažādas saimniecības ēkas plašajās priekšpilīs, iebrukuši pagrabi, no ķieģeļiem mūrēts lielais tornis. Revīzijā arī minēts, ka torni pils stārasts arī pārbūvējis, paaugstinot to pusotra cilvēka augumu jeb ~ 2,0 metriem. 1667. gadā krievu aplenkuma laikā viens no Pils torņiem uzspridzināts.

Pils drupu stāvoklī (18. gs. – mūsdienas). 1765. gada Ludzas stārastijas inventārā Pils aprakstīta jau kā drupas. 1830. gadā Ludzu apmeklējis Vitebskas guberņas gubernators. Viņš vērsis ģenerālgubernatora kņaza Hovanska uzmanību uz gleznainajām pilsdrupām, kas saglabājušās samēra labā stāvoklī, un lūdzis uzdot pilsētas policijai sekot, lai tās netiktu postītas. Iespējams, pateicoties šim apstāklim, Ludzas pilsdrupas līdz mūsdienām ir saglabājušās gandrīz tādas pašas, kā attēlotas senākajos zīmējumos.

Mūsdienās Ludzas pilsdrupas ir sabiedrībai nozīmīgs kultūras mantojums ar aizsardzības statusu nacionālā mērogā:

1. Ludzas pilsdrupas – valsts nozīmes arhitektūras piemineklis Nr. 6463 – no 1399. g., 18. gs.;
2. Ludzas viduslaiku pils – valsts nozīmes arheoloģijas piemineklis Nr. 1544;
3. Ludzas pilsētas vēsturiskais centrs – valsts nozīmes pilsētbūvniecības piemineklis Nr. 7441 – 19. gs.

Pilsdrupas juridiski pieder Ludzas novada pašvaldībai, kas arī tās uztur. Pilskalna zeme kā nekustamais īpašums pieder Ludzas Sv. Jaunavas Marijas Debesīs uzņemšanas Romas katoļu draudzei. Pašvaldībai ar draudzi noslēgts līgums par apbūves tiesības nodibināšanu, kas neierobežo pašvaldības tiesības ieguldīt objekta attīstībā.

1.1. attēls. Ludzas pilsdrupas K.Broces zīmējumā, 1797. g.²

1.1. Teritorijas attīstības nepieciešamības pamatojums atbilstoši politikas plānošanas dokumentiem

Tūrisms uzskatāms par vienu no būtiskākajiem segmentiem novada attīstības nodrošināšanai. Ludzas kā senākās Latvijas pilsētas un kultūrvēsturisku objektu esamība, dabas resursu daudzveidība, amatniecība un tradīciju mantojums paver plašas iespējas šīs nozares attīstībai novadā. Nosakot pašvaldības specializāciju, tūrisma nozare vērtēta kompleksi, vienlaicīgi nodrošinot kvalitatīvas infrastruktūras un pakalpojumu pieejamību.³

Ludzas pilsdrupas ir nozīmīgs kultūrvēsturiskais un tūrisma objekts ne tikai Ludzas novada, bet arī visas Latgales mērogā. Tās kalpo kā identitātes, piederības un vietas atpazīstamības simbols, vienlaikus piedāvājot būtisku potenciālu gan kultūras tūrisma, gan sabiedriskās aktivitātes jomā. Teritorijas attīstība un revitalizācija nepieciešama, lai nodrošinātu šīs kultūrvēsturiskās vietas saglabāšanu, mūsdienīgu izmantošanu un ilgtspējīgu attīstību.

Gan Ludzas novada attīstības programmā 2021–2027, gan Ludzas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2037 kultūras mantojuma integrēta attīstība tiek uzskatīta par būtisku rīcības virzienu. Abi dokumenti uzsver nepieciešamību saglabāt un attīstīt kultūrvēsturiskās vietas, kas sekmē vietējo identitāti un veicina teritorijas sociālekonomisko pievilcību.

² <http://www.lakuga.lv/2013/03/01/ludzys-vyduslaiku-pils/ludza-1/>

³ Ludzas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2037

Attīstības programma 2021.–2027. gadam konkrēti izvirza prioritāti – **kultūras mantojuma saglabāšana un integrēšana pilsētvides attīstībā** ar mērķi nodrošināt kvalitatīvu, estētisku un funkcionālu vidi. Programmā tiek akcentēta nepieciešamība uzlabot kultūrvēsturisko objektu pieejamību un iesaistīt tos sabiedriskajā un tūrisma aprītē. Pilsdrupu attīstība pilnībā atbilst šiem rīcības virzieniem, piemēram:

1. veicināt tūrisma infrastruktūras attīstību, integrējot kultūras mantojuma objektus;
2. uzlabot vides kvalitāti un labiekārtot publiskās telpas;
3. sekmēt sabiedrības līdzdalību vietējā kultūrtelpā.

Šie īstermiņa pasākumi ir cieši saskaņoti ar Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2037. gadam noteiktajiem ilgtermiņa mērķiem. Stratēģija paredz izmantot kultūras mantojumu kā platformu ilgtspējīgai teritorijas attīstībai ar uzsvaru uz:

1. vietas identitātes stiprināšanu un kultūras vērtību pieejamību sabiedrībai;
2. kultūrvēsturisko objektu pārdomātu, sabiedrībai atvērtu pārvaldību;
3. iekļaujošas un pieejamas publiskās telpas veidošanu.

Šādā veidā pilsdrupu attīstība ne tikai atbilst Attīstības programmas īstenojamajiem pasākumiem, bet arī ilgtermiņā stiprina Stratēģijā noteikto redzējumu par Ludzas novadu kā kultūrvēsturiski bagātu, ilgtspējīgu un sabiedrībai pieejamu teritoriju.

Pilsdrupas neatrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, tāpēc netiek atsevišķi akcentēta sasaiste ar teritorijas dabas aizsardzības plānu.

Ludzas pilsdrupu atjaunošana un ilgtspējīga uzturēšana ir pamatota Ludzas novada attīstības programmā 2021.–2027. gadam un pašvadības apstiprinātajā Investīciju plānā 2021.–2027. gadam.⁴

⁴ http://www.ludzasnovads.lv/pasvaldibas-kalendars/planosanas_dokumenti/attistibas-programma/

1.2. SVID analīze

Tabula 1.1.

Ludzas pilsdrupu tūrisma attīstības analīze – SVID

STIPRĀS PUSES	VĀJĀS PUSES
1. Ludzas pilsdrupu atrašanās vieta (pilsētas centrā, augstā kalnā ar izcili ainavisku skatu perspektīvu)	1. Novada kā galamērķa resursu trūkums (Pilsdrupu attīstība jāplāno plašākā kontekstā – līdzekļu piesaiste attīstībai un ilgtspējīgai pastāvēšanai ilgtermiņā)
2. Pilsdrupas kā pilsētas simbols (senākā Latvijas pilsēta no 1177. gada)	2. Tūrisma sezonālā neviendabīgums , kas ir saistīts ar izteikti lielāko pieprasījumu vasaras karstajos mēnešos
3. Nacionālas nozīmes kultūras mantojuma statuss (Saglabājušās pilsdrupas kā arhitektoniski vērtīga liecība par Livonijas laika cietoksni A robežas apsargāšanai, arheoloģiskās vērtības)	3. Pilsdrupu apmeklētāju precīza uzskaitē (Apsaimniekošanas, uzturēšanas izdevumu argumentēšanai ar precīziem datiem par sezonu, diennakts laikiem, apmeklētāju plūsmas intensitāti)
4. Publisko pasākumu norises vieta (Lielais Latgales gadatirgus, pilsētas svētki u.c.)	4. Vienotas novada tūrisma attīstības stratēģijas trūkums (tūrisma attīstības un veicināšanas centieni vērsti uz dažādu iespēju izmantošanu, taču pietrūkst skaidri definētu prioritāšu ilgtermiņā. Pilsdrupas gan ir nozīmīgākā prioritāte līdzās pilsētas vēsturiskajam centram.)
5. Pašvaldības atbalsts uzturēšanai (Baznīcas iznomāto zemi uztur un apsaimnieko pašvaldība, nodrošinot publisku piekļuvi un plānojot ilgtspējīgu ilgtermiņa attīstību)	5. Vāja sadarbība starp tūrisma attīstībā iesaistītajām pusēm (ir laba sadarbība lokālā līmenī – starp Ludzas uzņēmējiem, bet plašāk – reģiona, starpnovadu jomā Latgales tūrisma asociācijai pietrūkst kapacitātes)
6. Iekļaušanās kopējos tūrisma maršrutos un papildinātības efekts citiem tūrisma pakalpojumiem (Vairāku Latvijas tūrisma operatoru veidoti maršruti ietver Ludzas pilsdrupas, tāpat multiplikatora efekts citu pakalpojumu atbalstam)	6. Dominējoši nelieli tūrisma uzņēmumi ar ierobežotām finansējuma un attīstības iespējām. Atšķirīgs kvalitātes līmenis un kapacitāte, kas kavē kompleksu produktu attīstību. Mazāk iespēju privātām investīcijām.
7. Konkurētspējīgi novada vadošie uzņēmēji savā tūrisma nišā un iniciatīvas bagāti cilvēki (Ludzas TIC aktivitātes, Ludzas Amatnieku centrs u.c.)	
8. Ieviests inovatīvs tūrisma produkts ar papildināto un virtuālo realitāti (lielākas iespējas piesaistīt jauniešu mērķauditorijas kultūras mantojuma izzināšanai)	
9. Tūrisma jomas attīstības tradīcijas (Ludzas kā tūrisma pilsētas vēsture, pēctecīgums galamērķa pārvaldībā)	
10. Sadarbība ar bakt novadiem, īstenotā pārrobežu sadarbība	
IESPĒJAS	DRAUDI
1. Vienota galamērķa mārketinga pasākumu attīstīšana D-Latgales novadu līmenī (objekta, novada un nozares konkurētspējas paaugstināšana,	1. Kultūras mantojuma vērtību degradācija (ārējās vides un fiziskās slodzes ietekmē)

iekļaujoties vienotā galamērķa mārketingā, precīza savu stipro pušu pozicionēšana)

2. Tūrisma specializācijas pastiprināšana saistībā ar kultūru, latgalisko mantojumu, īpaši jauniešu mērķgrupai (jau esošās iestrādes, būtiski saistīt plašāk ar vietas attīstību)

3. Objekta mērķtiecīga iesaistišana pilsētas un novada zīmolvēdības stratēģijā (stāsta vērtība, pilsdrupas kā Ludzas pilsētas zīmola kodols)

4. Ilgtspējīga un prasmīga kultūras kapitāla izmantošana tūrismā (kultūras izglītības un sociālās atbildības veicināšana, pakalpojumu kvalitāte)

5. Tuvāko reģiona mērķtirgu nozīmes pieaugums ilgtermiņā. Tuvāko ārvalstu tirgu potenciāls.

6. Jaunu uzņēmējdarbības iniciatīvu motivēšana, esošā piedāvājuma efektīvizēšana (uz esošo resursu bāzes veidot tūrisma vērtību ķēdes piedāvājumu, kas ir tematiski saistīts un adresēts konkrētai mērķgrupai)

7. Tematisko apmācību un zināšanu apmaiņas organizēšana par Latgales kultūras mantojumu, iesaistot uzņēmējus, vietējo sabiedrību

8. Mērķtiecīga finansējuma piesaiste tūrisma attīstības un infrastruktūras labiekārtošanai (nozīmīgu projektu īstenošana un iniciatīvas nav nejaušas, bet stratēģiski plānotas, paredzētas)

9. Iesaistīt tūristus produktu līdz-veidošanā un to pārdošanas veicināšanā. Radīt jaunus tūrisma produktu konceptus, iesaistīt pieredzes ekonomikas atziņas un perspektīvā plašāku informācijas un komunikāciju tehnoloģiju instrumentu iesaisti tūrisma piedāvājuma veicināšanā.

10. Tūrisma attīstība kāpina Ludzas pilsētas kopējo pievilcību (Prasmīgi virzīta tūrisma attīstība, kas, fokusēta uz vietējo tirgu, var radīt lielākus ieguvumus ilgtermiņā, rosinot izmaiņas nelabvēlīgajā demogrāfiskajā situācijā, sniedzot atpūtas iespējas, dzīves stila izpausmes tajā iesaistītajiem.)

2. Kultūras mantojuma vērtību pārspīlēta komercializācija. Dažādu ieinteresēto pušu neveiksmes kompromisu meklējumos. Nespēja atrast prioritāros attīstības virzienus, stratēģiskās produktu grupas, vienotu izpratni par vietas zīmolvēdības mērķiem un saturu

3. Kvalificētu cilvēkresursu trūkums, kas ieinteresēti objekta uzturēšanā, tūrisma piedāvājuma attīstīšanā.

4. Uzņēmēju potenciālā vēlme nopelnīt īstermiņā; mazākas iespējas investēt ilgtermiņa projektos, īstenot ilgtspējīgas idejas, apdraudējums izmantotajiem resursiem ilgākā nākotnē

5. Atšķirīgi kvalitātes rādītāji, attieksme pret klientiem un vērtībām, kas pastāv starp tūrisma pakalpojumu sniedzējiem. Tā nav viegli novienādojama un kavē kopīgu piedāvājuma veidošanu.

6. Latgalei raksturīgu nemateriālās kultūras tradīciju izzušanas risks (ko pastiprina globalizācija, reģiona nelabvēlīgā demogrāfiskā situācija u.c. potenciāli ārējie faktori)

7. Pārāk liels publiskās infrastruktūras slogs uzturēšanai no pašvaldības budžeta, kas ilgtermiņā jārada sociālekonomiski ilgtspējīgāks.

8. Draudi apmeklētāju veselībai vai apkārtējo īpašnieku nekustamajam īpašumam pavirši uzturēta pilsdrupu kompleksa gadījumā (akmeņu nogrūvumi u.c.)

9. Nestabila ģeopolitiskā situācija

Stratēģiskās iespējas. Investēt jauno objektu izveidē un vides labiekārtošanā publiskai piekļuvei un tematiski saistītu publisko pasākumu organizēšanai. Virzīt Ludzas pilsdrupu attīstību ciešākā saistībā ar Ludzas un Latgales vienotā tūrisma galamērķa kontekstu ar aktīvu savu pozīciju un stipro pušu uzsveršanu vienotajā piedāvājumā. Vitāli nozīmīga ir saistīto nozaru integrēšana tūrisma piedāvājumā, jo objekts ir brīvi pieejams un pats ekonomisku atdevi tiešā veidā nesniedz. Tūrisma produkti tiek specializēti, pielāgoti vairāk apmeklētāju nepastarpinātas pieredzes iegūšanai, līdzdarbojoties un aktīvi iesaistoties. Tūrisms ir instruments ne tikai atsevišķu uzņēmēju konkurētspējas un dzīves kvalitātes veicināšanai, bet nozīmīgs novada pievilcības veicināšanai, dzīves kvalitātes papaaugstināšanai. Jākāpina sabiedrības kopējā kultūras apziņa un sociālā

atbildība ilgtspējīgas rīcības stimulēšanai un novada dabas un kultūras mantojuma saglabāšanai.

Ludzas pilsdrupas pilsētas centrā un ainaviskā paugurā pie Lielā Ludzas ezera saglabājušās no 14. gs. Livonijas ordeņa atzara viduslaiku cietokšņa, kas celts uz jau 1177. gadā pieminētās latgaļu pils pamatnes. Teritorija ir kļuvusi par pievilcīgu brīvdabas publisko pasākumu vietu. Jāveido ilgtspējīgi risinājumi Lielā latgaļu tirgus norisei, kam nākotnē jāklūst par ievēlkošu Latgales amatniecības zīmolvārdu. Pēc saudzīgiem priekšdarbiem ierīkots apgaismojums, kāpņu margas un tiltiņi ved līdz jaunbūvētai skatu platformai, kas kopumā paaugstina vides pievilcību un vēlmi uzskatīties tūristu piesaistē. Šie uzlabojumi veicina Lielā latgaļu tirgus norises vides kvalitāti, kā arī piedāvā papildiespējas scēniskajām interpretācijām un mazformāta priekšnesumiem, kuros attīstāmi senie stāsti un tradīcijas.

Liels latgaļu tirgus jāstiprina un jāpozicionē kā alternatīva Brīvdabas muzeja gadatirgum autentiskā vidē ar motivējošu pieprasījumu seno tradīciju ilgtermiņa kopšanai. To iespējams panākt ar pievilcīgas vides labiekārtošanu par senāko uzskatītajā Latvijas pilsētā. To var pastiprināt ar augstas raudzes pasākuma zīmolu stiprinošām veicināšanas darbībām, kas veido atgādinājumu kopumu un stiprina sabiedrības aktualitāti. Scēniskās interpretācijas mazformāta priekšnesumi tiktu attīstīti kā daļa no tūrisma pakalpojuma Ludzas pilskalnā, attīstot senos stāstus un pievienojot dabiskās vides dramaturģijas elementus.

Ludzas pilskalns infrastruktūras projektu rezultātā kļūst pieejamāks bez apdraudējuma degradēt vērtīgo mantojumu.

2. Plānošanas daļa — Objekta misija un nākotnes attīstības redzējums

1399. gadā Vācu ordeņa Livonijas atzara krustneši pilskalnā starp Lielo un Mazo Ludzas ezeru Livonijas ordeņa austrumu robežu aizsardzībai uzcēla lielu cietoksni – trīsstāvēgu mūra celtni ar sešiem torņiem, trīs vārtiem un divām priekšpilīm. Livonijas ordeņa maģistrs Vannemars fon Bruggenoje cietoksni cēlis no pelēkajiem laukakmeņiem un sarkanajiem ķieģeļiem un rotājis melniem glazētiem ķieģeļiem⁵. Sagraut un iekarot to centušies Krievijas cars Ivans Bargaiss, Polijas karalis Stefans Batorijs, Zviedrijas karalis Gustavs Ādolfs. Cietoksnis sagruva vien 18 gs. beigās – vēl ilgāku laiku pēc Ziemeļu kara norisēm. Kopš 1775. gada pilskalnā palikušas vairs tikai cietokšņa drupas, kas dažādās stadijās tur pastāv pēdējos ~250 gadus. Ainaviskais novietojums un vieglā piekļuve radīja priekšnosacījumus šai vietai kļūt par pilsētnieku un viesu iecienītu apskates un atpūtas vietu. No tās paveras vērtīga skatu perspektīva uz Ludzas ezeriem.

2.1.attēls. Ludzas pilsdrupas 20. gs. sākumā⁶

Kultūras vērtību izpēte un saglabāšana nākamajām paaudzēm ir gan indivīda, gan visas sabiedrības kopīga interese⁷. Kontekstā ar nemateriālajām kultūras mantojuma vērtībām – nozīmīgs ir Lielais latgaļu tirgus. Tā ir viduslaiku tradīcija, kas atjaunota un mūsdienās norisinājussies jau deviņus gadus – kopš 2008. gada un ir svarīgs pasākums latgaliešu amatniecības, mājražošanas un tautas folkloras tradīciju atbalstīšanai (sk. sižetu par tirgus norisi 2013. g.⁸).

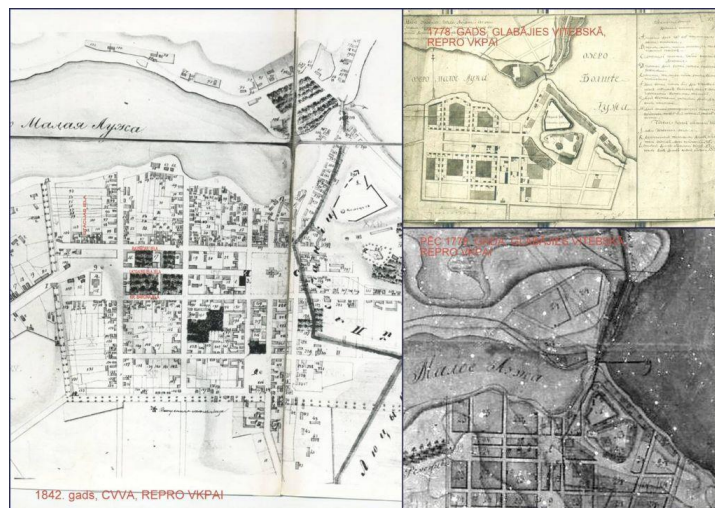
Ludzas vēsturiskā centra kā pilsēt būvniecības pieminekļa lielākā vērtība ir koka ēkas, ielu tīklojums un kopumā pilsētai raksturīgā ainaviskā centra apbūve. Koka ēkām nepieciešams nozīmīgs atjaunošanas darbs un īpašnieku vēlme ieraudzīt Ludzas vecajās mājās savu neatkarīgo Eiropas kultūras sastāvdaļu.

⁵ Ludzas pilsdrupas (2016). Zudusī Latvija: <http://www.zudusilatvija.lv/objects/object/7033/>

⁶ http://www.biographien.lv/Ludza_pils.html

⁷ Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.-2015. gadam.

⁸ Lielais latgaļu tirgus Ludzā. (2013). <https://www.youtube.com/watch?v=OMS35tY4tZA>

2.2.attēls. Senie Ludzas pilsētas plāni, ietverot pilsētas vēsturisko centru un pilsdrupas⁹

Ludzas pilsdrupas un arheoloģiskais mantojums izceļ vienu no pilsētas identitātes vēsturiskajiem elementiem: Ludzas pilsēta – Latvijas senākā pilsēta¹⁰. Bagātīgais dabas un kultūras mantojums, tradīcijas un kvalitatīva tūrisma infrastruktūra, laba piekļuve, Ludzas pilsēta un lauku teritorijas rada priekšnoteikumus plašākai vērtību iesaistei un potenciāla attīstīšanai tūrismā.

2.1. Vīzija, mērķis un prioritārie attīstības virzieni

Iesaistīties Latvijas un Latgales zīmola veidošanā, celt vietējā sabiedrībā nacionālo pašapziņu un stiprināt lokālpatriotismu, vairojot pietāti pret Ludzas novada dabas un kultūras mantojumu, saglabājot un pētot Austrumlatgales materiālās un nemateriālās kultūras vērtības no vissenākajiem laikiem līdz mūsdienām.

Ludzas pilsdrupas nākotnē ir Latvijas senākās pilsētas Ludzas zīmolvedības kodols, identitātes nesējs un vērtību saglabājis kultūras mantojuma objekts ar augstu ainavas kvalitāti un integrētu sasaisti ar vietējo dabas mantojumu – Ludzas ezeriem. Lielais latgaļu tirgus, kas ik gadu tiek organizēts Ludzas pilskalnā, ir viens no lielākajiem Baltijas mēroga autentiskajiem amatnieku tirgiem ar lielu starptautiskumu, kas izveidojies nevien par Ludzas novada, bet visas Latgales reģiona nozīmīgu zīmolphasākumu.

Mērķis ir saglabāt, aizsargāt un attīstīt Ludzas pilsdrupas kā nozīmīgu valsts kultūras mantojumu un cilvēka un dabas mijiedarbībā radušos vērtīgu Latgales ainavu, kā arī attīstīt ar to saistītos pakalpojumus, nodrošinot nemateriālā kultūras mantojuma tradīciju saglabāšanu, investīciju ilgtspēju, vēsturisko zināšanu un vērtību līdzdalī starptautiskā mērogā, izglītojot sabiedrību, veicinot objektu piekļūstamību un paplašinot objekta kā ilgtspējīga resursa inovatīvu izmantošanu cilvēka dzīves kvalitātes uzlabošanā un vietējo iedzīvotāju kopienas stiprināšanā.

Prioritārie attīstības virzieni:

1. **Atjaunojot un uzturot** vienoto kultūras un dabas mantojumu, saglabāt un palielināt tā vērtību nākamajām paaudzēm;

⁹ Arhitekta P.Blūma prezentācijas materiāli

¹⁰ Ludzas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2037

2. Lietpratīgi izmantojot vienotā dabas un kultūras mantojuma potenciālu un cilvēku radošumu, veicināt **ekonomisko pienesumu** novadam un reģionam;
3. Radīt pievilcīgu vietu personības pilnveidei, sabiedrības aktivitātēm, kas sniedz **plašu sabiedrisku labumu** (tostarp nemateriālu), devumu vietējās kopienas dzīves kvalitātes paaugstināšanai.

Ludzas pilsdrupu stratēģija ir sasaistē ar pilsētvides attīstības izaicinājumiem un tūrisma attīstības prioritātēm. Ludzas pilsdrupu stratēģija ir cieši saistīta ar pilsētvides attīstības izaicinājumiem un tūrisma prioritātēm. Tās mērķis ir integrēt pilsdrupas pilsēttelpā kā nozīmīgu kultūrvēsturisku objektu, uzlabojot piekļuvi, infrastruktūru un estētisko kvalitāti. Tās attīstība veicina daudzveidīgu tūrisma piedāvājumu, tostarp pasākumus, interaktīvas ekspozīcijas un gida pakalpojumus, tādējādi motivējot arī vietējo uzņēmējdarbību. Stratēģija paredz aktīvu iedzīvotāju iesaisti un sabiedrības līdzdalību kultūras mantojuma saglabāšanā. Vienlaikus tā ir sasaistīta ar citiem pašvaldības projektiem (mobilitāti, zaļo infrastruktūru un digitāliem risinājumiem), nodrošinot resursu efektīvu izmantošanu un kvalitatīvu pilsētvidi.

2.2. Galvenās Ludzas pilsdrupu apmeklējuma mērķgrupas

Ludzas pilskalna mērķa grupas veido gan vietējie iedzīvotāji, gan iekšzemes un ārvalstu tūristi, kā arī kultūras mantojuma objektu apmeklētāji un ar tūrisma nozari saistīto pakalpojumu sniedzēji.

Pilskalna attīstības, pakalpojumu piedāvājuma un pārvaldības kontekstā Ludzas TIC plāno īpašu uzmanību veltīt arī sociāli mazāk aizsargātām sabiedrības grupām, kuru kultūras līdzdalība ikdienā ir bijusi zema vai apgrūtināta.

Šādas mērķa grupas ietver:

1. Personas ar funkcionāliem traucējumiem;
2. Bērņus un jauniešus;
3. Seniorus;
4. Mazākumtautību pārstāvjus;
5. Imigrantus un reemigrantus.

Attiecībā uz minētajām sociāli mazāk aizsargātajām sabiedrības grupām, lai palielinātu to iesaisti kultūras procesos, Ludzas TIC laika posmā no 2028. līdz 2032. gadam plāno veikt šādas darbības, piedāvājot mērķorientētus pakalpojumus:

(1) Personas ar funkcionāliem traucējumiem (ņemot vērā pilskalna piekļuves ierobežojumus, visdrīzāk arī vidējā termiņā fiziskā piekļuve nebūs iespējama). Lai veicinātu šīs sabiedrības grupas kultūras līdzdalību un nodrošinātu alternatīvus piekļuves risinājumus, Ludzas TIC plāno šādas aktivitātes:

- a. Sensoriski pielāgoti materiāli: plānots izstrādāt skārienjūtīgus informatīvos plakātus, taustāmas kartes un reljefa ilustrācijas, kas izvietojamas pilskalna vienā sektorā.
- b. Audiogidi: tiks veidoti ierunāti materiāli vairākās valodās, kā arī vienkāršotā valodā (piemēram, vieglā valoda vai strukturēta runa personām ar kognitīviem traucējumiem).
- c. Klusie apmeklējuma laiki: Ludzas TIC varētu ieviest iniciatīvu "Klusie rīti pilskalnā" – noteiktās dienās (piemēram, pirmdienās līdz ceturtdienām priekšpusdienās) tiktu ierobežota pasākumu norise, veidojot mierīgu vidi.

d. Digitāla tūre un virtuālās realitātes pieredze: pilskalna digitālais attēlojums, tai skaitā ar VR tehnoloģiju, būtu pieejams Ludzas TIC telpās, īpaši mērķēts uz cilvēkiem, kuri objektīvu iemeslu dēļ nevar nokļūt pilskalnā.

Plānots, ka sensoriski pielāgotie risinājumi (a un b) tiktu izvietoti zem slēgta paviljona, kas pasargātu tos no laikapstākļu ietekmes – tiešiem saules stariem un nokrišņiem.

Attiecībā uz cilvēkiem ar kustību ierobežojumiem, pieejamības jautājumu varētu risināt ilgtermiņā, paredzot pandusu un/vai lifta risinājumu kombināciju. Taču šāds risinājums būtu realizējams tikai ar ārēju finansējumu, piemēram, no valsts vai ES struktūrfondu finansējuma.

(2) Bērni un jaunieši

Lai sekmētu bērnu un jauniešu iesaisti kultūras mantojuma izzināšanā un fiziskajā aktivitātē, Ludzas TIC plāno ieviest šādus papildinošos pakalpojumus, kas mērķēti tieši uz šo auditoriju:

a. Tematiskās dienas skolēniem: piemēram, aktivitāte “Vēstures detektīvs Ludzas pilskalnā”, kuras ietvaros skolēni (klases ekskursiju laikā) meklē atbildes uz jautājumiem, izzina Ludzas pilskalna vēsturi un veic uzdevumus gan ceļā uz pilskalnu, gan pašā objektā. Tas apvieno gan izglītojošu, gan aktīvu darbošanos. Ludzas TIC ietvertu šo piedāvājumu savā tīmekļvietnē klasēm, kuras plāno apmeklēt Ludzu.

b. Spēļu elementi un ceļvedis bērniem: tiek plānots izstrādāt vienkāršotu, bērniem draudzīgu pilskalna ceļvedi ar uzdevumiem un ilustrācijām. Tas būtu pieejams kā izdales materiāls gan Ludzas TIC telpās, gan grupu apmeklējumu laikā (primārā orientācija uz pirmsskolas vecuma bērniem).

c. Sadarbības stiprināšana ar Latgales reģiona skolām un interešu izglītības iestādēm: organizējot tematiskus pasākumus un “muzejpedagoģiju ārpus telpām”, veicinot Ludzas pilskalna iekļaušanu skolu ekskursiju programmās Latgales reģionā.

d. Digitālais izaicinājums “Uzkāp pilskalna tornī!”: jauniešiem orientēta iniciatīva, kas motivē dalīties apmeklējuma pieredzē sociālajos tīklos. *Ietagojot* Ludzas pilskalnu apmeklējuma laikā, sociālajos tīklos automātiski tiek piešķirta simboliska “sasnieguma” atzīme, kas ir redzama vismaz mēnesi pēc apmeklējuma. Šis formāts apvienotu spēļu bonusu (gamifikācijas) principus ar kustību motivāciju.

(3) Seniori

Lai veicinātu senioru līdzdalību kultūras procesos un nodrošinātu pielāgotu un cieņpilnu pieredzi, Ludzas TIC plāno šādus papildinošos pakalpojumus:

a. Vadītas pastaigas ar pielāgotu stāstījumu un tempu: piemēram, stundu ilga mierīga pastaiga ar pieturvietām pie informācijas stendiem, ainaviskajiem skatu punktiem pilskalnā, kā arī iespēju mierīgā tempā uzkāpt skatu tornī. Pastaigas maršrutā varētu iekļaut arī Ludzas Jaunavas Marijas Debesīs uzņemšanas Romas katoļu baznīcas apmeklējumu, nodrošinot tās pieejamību šādām grupām arī ārpus ierastajām darba stundām.

b. Pasākumi ar vēsturisku saturu, balstīti uz personīgām atmiņām: piemēram, “Ludza 1960.–1980. gados” – stāstu pēcpusdienas pie pilskalna pakājes vai Ludzas

TIC telpās, kas aktivizē kultūratmiņu un iedrošina savstarpēju saziņu. Primārā mērķa auditorija būtu Ludzā un Latgales reģionā dzīvojošie seniori.

c. Pakalpojumu pieejamība bez digitālām barjerām: Ludzas TIC nodrošinātu drukātus Ludzas pilskalna un baznīcas teritorijas plānus, kā arī skaidru norāžu un infrastruktūras marķējumu apmeklētājiem uz vietas.

d. Personīgs Ludzas TIC konsultants: iepriekš saskaņojot, senioru grupu apmeklējuma laikā būtu pieejams speciāli norīkots TIC pārstāvis, kas palīdzētu orientēties, sniegtu informāciju un pielāgotu apmeklējumu grupas vajadzībām.

(4) Mazākumtautību pārstāvji

Lai veicinātu mazākumtautību pārstāvju līdzdalību kultūras dzīvē un nodrošinātu pilskalna pieejamību vairākās valodās, Ludzas TIC laika posmā no 2028. līdz 2032. gadam plāno īstenot šādas aktivitātes:

a. Daudzvalodu informatīvie materiāli: Ludzas novada un TIC sociālo tīklu kontos būs pieejama informācija par Ludzas pilskalnu latgaliešu, krievu, angļu, igauņu un lietuviešu valodā, tai skaitā audiogidi un praktiskā informācija apmeklētājiem.

b. Lokalizēti kultūrvēstures aspekti: pilskalna slēgtajā informācijas stendā plānots integrēt stāstus par Ludzas ebreju, poļu un vecticībnieku vēsturi. Šī informācija būs pieejama, piemēram, skenējot QR kodu ar viedtālruni.

c. Tematiskās ekskursijas sadarbībā ar kopienu organizācijām: TIC sadarbosies ar Latgales reģiona mazākumtautību biedrībām un kultūras centriem, lai organizētu ekskursijas un pasākumus, kas iekļauj dažādu kopienu vēstures un identitātes aspektus Ludzas pilsētvidē.

(5) Imigranti (arī reemigranti)

Lai veicinātu imigrantu un reemigrantu iekļaušanos sabiedrībā, tai skaitā pilsētas un novada kultūras dzīvē, Ludzas TIC laika posmā no 2028. līdz 2032. gadam plāno īstenot šādas aktivitātes:

a. Virtuāli materiāli pašvadītām ekskursijām: tiks izstrādāti digitāli resursi, kas ļauj jaunažiem iedzīvotājiem patstāvīgi iepazīt Ludzas pilsētu, iekļaujot pilskalnu kā daļu no maršruta "Iepazīsti Ludzu!".

b. Integrācijas stāstu iekļaušana esošajos materiālos: visās mērķa grupās (1) līdz (4) minētajos materiālos un risinājumos tiks integrēti arī stāsti par integrāciju Ludzā, atspoguļojot pilsētas un pilskalna daudzslāņaino vēsturi. Mērķis – radīt emocionālu saikni ar vietu, parādot Ludzu kā pilsētu ar atvērtu identitāti un ilgstošu kultūru mijiedarbību.

c. Pasākumi sadarbībā ar integrācijas organizācijām: piemēram, tematiskas pavasara pastaigas ar gidu ukraiņu valodā vai ģimeņu dienas pie pilskalna ar radošām darbnīcām. Pasākumi var tikt organizēti bez maksas vai ar īpašiem atbalsta mehānismiem.

3. Paredzēto rīcību daļa — Plānotās darbības rezultāti

3.1. Prioritārās plānotās darbības un atjaunojamā, pārbūvējamā vai jaunbūvējamā infrastruktūra

2018. - 2023. gadā Ludzas pilskalnā tika īstenots Eiropas Reģionālās attīstības līdzfinansēts projekts "Rīteiropas vērtības"; tika realizēta daļa no būvprojekta "Ludzas pilsdrupu atsegto mūru konservācija un pilskalna labiekārtojums": izbūvēta skatu platforma, gājēju tilts, kas savieno Baznīckalnu un pilskalnu, pilsdrupas tika izgaismotas. Ludzas novada pašvaldība plāno realizēt arī citas būvprojekta daļas, t.i., izbūvēt skatu torni, pārbūvēt kāpnes, izveidot celiņus.

Risināmā problēma: Lai saglabātu un attīstītu Ludzas pilsdrupas kā nozīmīgu kultūrvēsturisko objektu, pēdējos gados ir veikti vairāki labiekārtošanas darbi, tostarp arheoloģiskā izpēte, mūru konservācija un infrastruktūras uzlabošana, padarot pilsdrupas pieejamākas apmeklētājiem. Šie darbi ir veicinājuši objekta pieejamību un saglabāšanu. Tomēr, neskatoties uz līdzšinējiem ieguldījumiem, Ludzas pilskalnā joprojām pastāv vairāki būtiski izaicinājumi, kas kavē objekta pilnvērtīgu izmantošanu un tālākas attīstības iespējas:

1. Esošās kāpnes, kas ved uz pilskalnu, ir sliktā tehniskā stāvoklī, tāpēc piekļuve objektam var būt apgrūtināta un nedroša, īpaši gados vecākiem cilvēkiem, ģimenēm ar bērniem un cilvēkiem ar kustību traucējumiem;
2. Pilskalna ainavisko potenciālu ierobežo pilsdrupu apjoms un augājs, kas daļēji aizsedz panorāmas skatu uz Ludzas ezeriem un pilsētu. Skatu torņa un platformu izbūve ļautu pilnvērtīgi izmantot šo ainavisko resursu, vienlaikus saglabājot vēsturisko mantojumu neskartu – bez tiešas iejaukšanās pilsdrupās vai pilskalna reljefa un apauguma izmaiņām.

Galvenās aktivitātes **Ludzas pilsdrupās** (valsts aizsardzības numurs 6463):

1. Skatu torņa izbūve paredzēta pils ziemeļu daļā, vēsturiskā akmens mūra torņa iekšējā perimetrā. Skatu tornis projektēts režģotā tērauda konstrukcijā, balstīts uz skrūvpāļu pamatnes, lai nodrošinātu maksimāli saudzīgu pamatu izveidi pret zem zemes esošajiem mūriem. Torņa galvenā nesošā konstrukcija izvietota tā centrā, lai iespējami tālu atkāptos no apkārt esošajiem vēsturiskajiem mūriem. Tornis ir brīvstāvošs un netiek savienots ar vēsturiskajiem mūriem, lai negatīvi neietekmētu to noturību. Skatu torņa centrā tiks izvietotas kāpnes. Tornim paredzēti 6 līmeņi, pamīšus veidojot pārkāres uz ziemeļu un dienvidu pusēm.
2. Ziemeļu daļā esošo kāpņu pārbūve. Esošās kāpnes, pa kurām iespējams piekļūt pilsdrupām no ziemeļu daļas ir cieši ieintegrētas reljefā, kā arī sliktā stāvoklī, rezultātā vāji pamanāmas un grūti izmantojamas. Saglabājot ziemeļu daļas kāpņu trasējumu, to vietā būvprojektā paredzēts izbūvēt jaunas, cilvēkiem vieglāk pieejamas un mūsdienu standartiem atbilstošākas kāpnes. Pārbūvējamās kāpnes sasaucas ar skatu torņa un tilta arhitektonisko tēlu, tās ir vieglāk pamanāmas, līdz ar to funkcionālākas un aicinošākas.
3. Ziemeļu daļas skatu platformu izbūve. Pilskalna Ziemeļu daļā paredzēts izbūvēt skatu platformas lai akcentētu ainavisko skatu no pilskalna uz pilsētu un ezeru. Tās

pieslēgsies pārbūvējamo ziemeļu daļas kāpņu sazarojuma galos un, tāpat kā kāpnes, tiks veidota priedes koka konstrukcijās ar lapegles dēļu apdari.

4. Dienvidrietumu daļā esošo kāpņu pārbūve. Pilskalna dienvidrietumu daļā esošo kāpņu betona pakāpienus paredzēts pārklāt ar jaunu, izlīdzinošu betona slāni un nomainīt avārijas stāvoklī esošos pakāpienus pret jauniem. Uz betona pakāpieniem veidots jauns priedes koka latojums ar lapegles dēļu apdari. Tādējādi pārbūvējamās kāpnes vizuāli iekļausies vienotā pilskalna jaunizbūvējamā labiekārtojuma stilistikā.

Attēls 3.1. norāda Plānoto darbu attēlu kolāžu.

3.1. attēls. Plānoto darbu vizualizāciju kolāža

3.2. Plānotie pasākumi un pakalpojumi

Ludzas pilsdrupas ir nozīmīga kultūrvēsturiska vieta ar augstu potenciālu kļūt par Latgales kultūras pasākumu centru. Vēsturiskās vides un ainaviskā novietojuma sinerģija rada ideālus apstākļus pasākumu dažādībai, kas piesaista gan vietējos iedzīvotājus, gan ārvalstu tūristus.

Ludzas pilsdrupu stratēģija paredz veicināt līdztiesību kultūras norišu piekļūstamībā, nodrošinot iespēju ikvienam sabiedrības loceklim – neatkarīgi no dzīvesvietas, funkcionāliem traucējumiem vai sociālās atstumtības riska – pilnvērtīgi piedalīties kultūras dzīvē. Stratēģijā iekļauti pasākumi vides pieejamības uzlabošanai, piemēram, ērti un droši piekļuves ceļi, infrastruktūras pielāgošana personām ar kustību traucējumiem, kā arī digitālie risinājumi (audiogidi, VR/AR tehnoloģijas), kas nodrošina alternatīvas satura pieejamības formas. Pieejamās ekspozīcijas un informācija ir pieejama neatkarīgi no sezonas vai laika, kas ļauj pielāgot apmeklējumu individuālajām vajadzībām. Tiek un tiks attīstīti arī vides labiekārtojumi – atpūtas vietas, ūdens piekļuves punkti, soliņi un ainavu baudīšanas iespējas –, kas veicina cilvēku labbūtību. Tādējādi stratēģija ne tikai sekmē kultūras daudzveidības pieejamību, bet arī mazina sociālās atstumtības risku, veidojot iekļaujošu, cilvēkam draudzīgu un pieejamu kultūrvidi Ludzas pilsdrupās.

Ainaviskais novietojums, veidojot pili kā Ludzas vecpilsētas ainavas vertikāli un vieglā piekļuve radīja priekšnosacījumus šai vietai kļūt par pilsētnieku un viesu iecienītu

apskates un atpūtas vietu. No tās paveras vērtīga skatu perspektīva uz Ludzas ezeriem, veidojot raksturīgo Ludzas vecpilsētas ainavu un populāru fotosesiju vietu.

Ludzas pilsdrupas ir brīvdabā esošs tūrisma objekts, kas ir pieejams ikkatram visu gadu, visu diennakti.

Šobrīd Ludzas pilsdrupās **pieejami vairāki tūrisma pakalpojumi:**

1. pašvadīta ekskursija ar pilsētas audiogidu un informāciju uz stendiem pilskalnā un tā apkārtnē pa vēstures posmu laika līniju – individuālo tūristu apmeklējumiem;
2. organizēta ekskursija gida pavadībā;
3. ekskursija ar papildinātās un virtuālās realitātes elementiem;
4. tematiski publiskie pasākumi, tai skaitā kāzu un dzimšanas dienu pasākumi (lielākais un atpazīstamākais ir Lielais latgaļu tirgus ik gadu jūnijā kopš 2008. gada);
5. dažāda veida kompleksie tūrisma pakalpojumi, kur Ludzas pilsdrupas ir viena no komponentēm dažādu tūrisma operatoru organizētiem (t.sk. Lietuvas, Igaunijas, Polijas un Vācijas, Ziemeļvalstu un citu ārvalstu tūristiem) Latgales braucieniem;
6. teatralizēta ekskursija ar pārgērbšanos un aktīvu iesaisti “Lūcijas nakts pasakas”, ko piedāvā skolēnu grupām uzņēmums “Pelnrušķītes sapnis”;
7. komandu saliedēšanas pasākumi kolektīviem un ekskursiju grupām pēc iepriekšēja pieteikuma ar aktīvu līdzdarbošanos un sacensību elementiem viduslaiku stilā, ko piedāvā uzņēmums “Pelnrušķītes sapnis”.

Plānotie pasākumi un pakalpojumi:

1. Ludzas viduslaiku pils dzīves ainas gadsimtos – vēsturiska iedvesmas ekspozīcija skatu tornī, kas būs pieejama visu diennakti visu gadu, izslēdzot sezonālātes ietekmi.
2. “Dzīvās” vēstures gleznas – mizanscēnas tērpos un vēsturiskā vidē, atainojot dzīvi viduslaikos pilī ar tūristu iesaistīšanos ar rezultātu – glezna, fotogrāfijas, “dzīvs” apsveikums kādam svētkos, neparasta fotosesija, meistarklases dažādām mākslinieku vai amatnieku, kultūras grupām, skolēnu klasēm.
3. Velonovietnes/statīvi veloceļotājiem, ūdens ņemšanas vieta gājējiem, jo Ludzas pilsdrupas atrodas Eiropas velomaršrutā EV11 un Latvijas gartakā Ezertaka, kas ir vairāk kā 1000 km gara pa visu Latgali.
4. Tūrisma produkti tiek specializēti, pielāgoti vairāk apmeklētāju nepastarpinātas pieredzes iegūšanai, līdzdarbojoties un aktīvi iesaistoties. Tas panākams ar pievilcīgas vides labiekārtošanu ērtai piekļuvei, lielākas pieredzes un zināšanu iegūšanai, atraktīvai un piepildītai atpūtai, dizainiski pievilcīgam skatam. To ir nepieciešams stiprināt ar lieliem, kvalitatīviem un tālu ārpus novada atpazīstamiem pasākumiem un zīmolu stiprinošām darbībām, kāds šobrīd ir Lielais latgaļu tirgus, kurā ik gadus ir kupls skaits Latvijas citu novadu, lietuviešu un igauņu kā arī citu ārvalstu apmeklētāji. Ludzas pilskalns līdz ar to kļūst pieejamāks, bez apdraudējuma degradēt vērtīgo mantojumu, bet gan iedvesmojošs, pašlepnumu un sadarbību veicinošs tūrisma objekts. Šāds jauns

liels un tematisks nišas pasākums varētu kļūt Ludzas Pils svētki, kas pulcinātu ne vien viduslaiku vēsturisko rekonstrukciju un Rietumeiropas kultūras vērtību cienītājus, bet plašu pulku kultūras un vēstures, arī izklaides cienītājus no visas Latvijas un kaimiņu valstīm. Svētkos būtu iesaistāmi vēsturiskie rekonstrukciju klubi, dzīvās vēstures entuziasti un vides klubu, amatu meistari un jāšanas klubu entuziasti, lai veidotu tematam atbilstošu kvalitatīvu, piepildītu un mūsdienu tehniskajām iespējām atbilstošu pasākumu. Ludzas pils svētki – ik gadu mainītā laikā, lai pagarinātu tūrisma sezonu vai piesaistītu tūristus nesezonā. Svētki viduslaiku noskaņās ar teatralizētiem priekšnesumiem, vides darbnīcām, paraugdemonstrējumiem un rekonstrukcijas klubu uzstāšanos. Lai iedzīvinātu šos svētkus kā tradīciju pirmo gadu tos organizēt svētdien pilsētas svētku laikā augusta sākumā, nākošos rudenī – septembrī, nākošos ziemā – decembrī vai februārī.

5. Veidot digitālu ekspozīciju ar digitālu vēstures stāstu par robežpils un senākās Latvijas pilsētas vēsturi, izmantojot pieejamās grafikas un zīmējumus par Ludzas pili.
6. Lai piesaistītu tūristu plūsmu ilgāk uzturēties pilsētā un palikt nakšņot – diennakts tumšajā laikā visu gadu veidot hologrammu ar pils legendu Lūciju, veidojot stāstu par viņas modināšanu.
7. Sekojot pasaules pārmaiņu perioda cilvēku paradumu un pieprasījuma izmaiņām, kas nosaka ekonomikas un ekoloģiskās situācijas ilgtspējības prioritātes, jāņem vērā vides saudzēšanas aspekti un cilvēka labbūtības un dziļākas pieredzes gūšanas intereses pieaugumu. Tas nosaka, ka pilskalna raksturīgā ainava un pilsētas/ezeru ainava ir saglabājama un labbūtību neatdalāma no dabas. Tāpēc jāveido labāka ainavas baudīšanas iespēja – fotorāmji, soliņi, klusas vietas iekārtošana klusuma un miera baudīšanai. Tāpat domājot par ekoloģisku un sociālu vietas attīstību, jāturpina attīstīt pakalpojumi un infrastruktūra, kas kalpo ne vien tūristu piesaistei, bet arī vietējai sabiedrībai, ņemot vērā ne vien apmeklētāju, bet arī vides intereses – atbilstoši reģeneratīvajam tūrismam iekārtot dzeramā ūdens ņemšanas vietu pilskalna tiešajā apkārtnē, labierīcības un nepieciešamās pamatlīnijas – dzērieni un uzkodas, ko piedāvā vietējie uzņēmēji uz vietas, neradot papildus atkritumus.
8. Scēniskās interpretācijas mazformāta priekšnesumi tiktu attīstīti kā daļa no tūrisma pakalpojuma Ludzas pilskalnā, attīstot senos stāstus un pievienojot pilsdrupu un vecpilsētas panorāmas ainaviskos elementus, sasaistot kultūras un dabas vērtības, audzējot cieņu pret savu vidi un saknēm, savām mājām.
9. Tūrisma produkti tiek specializēti, pielāgoti vairāk apmeklētāju nepastarpinātas pieredzes iegūšanai, līdzdarbojoties un aktīvi iesaistoties. Tas panākams ar pasākumiem dziļākas kultūrvēstures izpratnes un zināšanu iegūšanai, nesteidzīga, mierpilna tempa tūristu ceļojumam, kas šobrīd strauji sāk ieņemt vadošos vietu tūrisma tendenču attīstībā – lēnais tūrisms, kas ļauj viesim ceļot savā ātrumā, izbaudot mieru un savu interešu piepildījumu. Piemēram, lietot audiogidu, digitālu ekspozīciju, vēsturisku digitālu priekšnesumu ar atbilstošu skaņu noformējumu, baudot mazpilsētas ainavu un kultūrvidi savā ritmā.
10. Līdztekus Ludzas pilsdrupu attīstības stratēģijas īstenošanai, nozīmīgu ieguldījumu kultūrvēsturiskās vides un tūrisma potenciāla stiprināšanā dos Lielā Ezerkrasta ielas (promenādes) pārbūve, kas tiek īstenota Ludzas pilskalna

pakājē 2025. gadā. Šīs infrastruktūras izveide sniegs vairākus būtiskus ieguvumus pilsdrupu attīstības kontekstā. Promenādes izbūve radīs jaunu, mūsdienīgu un pieejamu kultūrtelpu brīvā dabā, kas papildinās pilsdrupu piedāvājumu. Promenāde ne tikai uzlabos fizisko piekļuvi pilsdrupām, bet arī pagarinās apmeklējuma maršrutu, veicinot ilgāku uzturēšanos šajā teritorijā. Pilsdrupas un to pakāje ar promenādi veido vienotu, sasaistītu un funkcionāli daudzveidīgu vidi, kas ļauj veidot kompleksu un ilgtspējīgu piedāvājumu apmeklētājiem.

Ludzas pilsdrupu tūrisma pakalpojumi un plānotie pasākumi būtiski veicina pašvaldības izvirzītās misijas un vīzijas īstenošanu – saglabāt un attīstīt kultūras mantojumu, vienlaikus veidojot pilsdrupas par pieejamu, izglītojošu un pievilcīgu vietu sabiedrības labbūtībai un reģiona atpazīstamībai. Piedāvājumā iekļautās aktivitātes – gan digitāli risinājumi un teatralizētas ekskursijas, gan lieli publiskie pasākumi un meistarklases – padara kultūras pieredzi daudzveidīgu, pieejamu un mūsdienīgu. Tās ne tikai uzlabo pilsētas tēlu, bet arī rada iespējas vietējiem uzņēmējiem, amatniekiem un kultūras pārstāvjiem, veicinot ekonomisko attīstību un sabiedrības iesaisti. Turklāt uzsvars uz ilgtspējīgu infrastruktūru, mierīgas atpūtas iespējām un vides saudzēšanu atbilst mūsdienu tūrisma tendencēm un reģeneratīvās attīstības principiem. Šie pasākumi un pakalpojumi palīdz Ludzas pilsdrupas pārvērst par dinamisku kultūras un tūrisma centru, kas kalpo gan vietējai kopienai, gan viesiem no Latvijas un ārvalstīm, sekmējot pašvaldības funkciju īstenošanu kultūras, tūrisma, izglītības un uzņēmējdarbības jomā.

3.3. Plānotais apmeklējumu skaits

Ludzas pilskalnā ir uzstādīti trīs automatizēti apmeklētāju plūsmas uzskaites sensori, kas 2024. gada laikā, neskatoties uz īslaicīgiem tehniskiem traucējumiem (piemēram, remontdarbiem vai iespējamiem vandālisma gadījumiem), reģistrējuši kopumā 35 008 apmeklējumus. Lai kompensētu šo periodu bez mērījumiem ietekmi, tika veikta datu interpolācijas analīze, kuras rezultātā aprēķināts, ka faktiskā apmeklētāju plūsma 2024. gadā bijusi robežās no 53 000 līdz 55 000 personām.

Šī aplēse korelē ar Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) sniegtajiem datiem par vienas dienas apmeklējumiem Ludzas novadā (avots: “Tūrisms Latvijā 2024”) un ar oficiālajiem CSP datiem par nakšņojošo tūristu skaitu Ludzas novadā 2024. gadā (CSP datu atsaucē kods: TUV051c).

Ludzas pilsdrupu plānoto pakalpojumu pieprasījuma plūsmas lielumu nosaka sezonālitate, pieprasījuma un paradumu tendenču izmaiņas un ģeopolitiskā, ekonomiskā un vispārējā situācija valstī un pasaulē. Dati parāda tiešu korelāciju ar Pilskalna labiekārtojuma pieaugumu, lielāku ērtību piedāvājuma un dizaina elementu izvietojumu, apgaismojuma nakts stundās, interešu piedāvājuma pieaugumu tūristiem ar plūsmas pieaugumu. Tūristu piesaistes iespējas Ludzas apmeklējuma laikā ir cieši savstarpēji saistītas un papildinošas. Ludzas pilsdrupas ir nozīmīgākais enkurobjekts – brīvdabas bezmaksas piesaiste, kas vienlaikus ir gan skatu un vēsturisku stāstu vieta, gan norises vieta publiskiem pasākumiem. Apmeklējumu skaits pārsniedz Ludzas pilsētas un novada iedzīvotāju skaitu, bet to iespējams kāpināt izveidojot jaunus piedāvājumus pilskalna apmeklētājiem.

Stratēģiski perspektīvs ir senioru segments, kas citu starpā ir apmeklētāju kategorija, kas ir ļoti ieinteresēta arī kultūras mantojuma un tradīciju piedāvājumā.

Analizējot kopējā tūrisma plūsmu, sezonalitātes negatīvajām sekām nav izteikta tendence mazināties. Atsevišķos gados sezonalitātes izpausmes ir svārstīgas.

Tūristu vidējais uzturēšanās ilgums Latgales reģionā ik gadu ir svārstīgs. Tas nav tik ļoti pakļauts sezonalitātei. Latgalei izteiktāk kā citiem Latvijas reģioniem ir raksturīgs augstāks vietējo tūristu uzturēšanās ilgums – vidēji 1,5 nakts. Tas saistīts ar attālumu no tūristu cilmvietām un Latgales kā vienota galamērķa uztveri, viena ceļojuma laikā ietverot savstarpēji saistītu vairāku novadu un pilsētu apmeklējumu. Ludza kā senākā Latvijas pilsēta, robežpilsēta ar patīkamu zaļu vidi un vēsturisku vidi ir parasti iekļauta kā viens no apmeklējuma punktiem ceļojumā uz Latgali. Parasti tūristi uzturas pilsētā no 4-6 stundām, apmeklējot pēc izvēles Ludzas pilsdrupas, baznīcas, Ludzas amatnieku centru, Latgaļu kukņu, Ludzas Novadpētniecības muzeju, Lielo Ludzas sinagogu, SIA "Organic Products" ražotni, izbraucot ar plostu pa mazo Ludzas ezeru, un izejot vecpilsētu ekskursijā ar gidu. Individuālie tūristi izvēlas daļu no interesējošiem objektiem, ekskursijai izmanto papildināto realitāti pilsdrupās un audiogidu. Uzdevums ir panākt, lai tūristi pēc iespējas vairāk nakšņo tieši Ludzā un līdz ar to pavada ilgāku laiku pilsētā un novadā, veicinot ekonomisko pienesumu. Tūristus ilgāku laiku pilsētā var piesaistīt ar neparastiem dizaina un vides objektiem, atrakcijām, vai izklaidēm, vai īpašiem tematiskiem piedāvājumiem, kā arī svētkiem un pasākumiem.

Tas saglabā potenciālu veidot vienotu piedāvājumu tūrismā, orientējoties tieši uz tūristiem, kuri nakšņo uz vietas galamērķī. Tam ir sens vēsturisks pēctecīgums.

Vienotu Latgales galamērķa pieeju un savstarpējo papildinātību pamato arī tūristu mītņu kapacitāte un izvietojums tūrisma specializācijas pastiprināšanas kontekstā saistībā ar kultūru, latgalisko mantojumu, īpaši jauniešu mērķgrupai. Svarīga ir jaunu uzņēmējdarbības iniciatīvu motivēšana un esošā piedāvājuma pilnveide, veidojot uz esošajiem resursiem balstītu, tematiski saistītu tūrisma vērtību ķēdes piedāvājumu, kas ir pielāgots konkrētai mērķgrupai.

Ludzas pilsdrupas nākotnē ir Latvijas senākās pilsētas Ludzas zīmolvedības kodols, identitātes nesējs un vērtību saglabājis kultūras mantojuma objekts ar augstu ainavas kvalitāti un integrētu sasaisti ar vietējo dabas mantojumu Ludzas ezeriem.

Pilsdrupu indrastruktūras uzlabošanas darbi būtiski veicinātu Ludzas pilsētas atpazīstamību un paplašinātu kultūrvēsturiskā un ainaviskā piedāvājuma spektru. Lai arī šobrīd nav veikta kvantitatīva, datus balstīta pieprasījuma modelēšana, pamatojoties uz analogo objektu pieredzi Latvijā, var izdarīt kvalitatīvu pieņēmumu (*pieejamie dati par Kuldīgas un Zilākalna skatu torņu apmeklējumiem liecina, ka tos ir apmeklējuši vairāki desmiti tūkstoši tūristi dažos mēnešos kopš to atklāšanas*), ka Ludzas pilskalna apmeklētāju skaits pirmajā gadā pēc būvdarbu pabeigšanas pieaugs lēcienveidīgi, bet nākamajos gados stabilizēsies mērenākā pieaugumā.

Prognoze balstās arī uz pieņēmumu, ka 3 līdz 5 gadu laikā mazināsies vairāku ārējo faktoru negatīvā ietekme, piemēram, Covid-19 pandēmijas inerce, sabiedrības drošības uztvere pierobežā, kā arī iekšējās mobilitātes trūkums reģionos.

Tabula 3.1.

Ludzas pilskalna apmeklētāju prognoze laika posmam no 2025. līdz 2035. gadam

Scenārijs	2025	2028	2029	2030	2032	2035
Apmeklētāju skaits scenārijā ar infrastruktūras uzlabošanu	54 000	59 000	67 000	65 000	65 000	65 000
Apmeklētāju skaits scenārijā bez infrastruktūras uzlabošanas	54 000	54 000	54 000	54 000	54 000	54 000
Projekta radītās apmeklētāju plūsmas	0	5 000	13 000	11 000	11 000	11 000

Saskaņā ar tabulā norādīto prognozi infrastruktūras uzlabošanas rezultātā jau 2029. gadā tiks nodrošināti vismaz 13 000 papildu Ludzas pilsdrupu apmeklējumi gadā. Lai arī pēc sākotnējās “pīķa” fāzes ir gaidāms neliels pieauguma samazinājums, kopējais apmeklējumu līmenis saglabāsies būtiski augstāks nekā sākotnējā situācijā.

Lai noturētu stabilu interesi un plūsmu vismaz 65 000 apmeklētāju gadā, Ludzas TIC plāno attīstīt papildu mērķorientētus pakalpojumus un aktivitātes, tai skaitā Ludzas pils svētku rīkošanu, tematiskās izstādes un citu saturiski mērķētu piedāvājumu dažādām auditorijām (skat. sīkāk stratēģijas sadaļā “Ludzas pilskalna mērķa grupas”).

3.4. Jaunā Eiropas Bauhaus principi

Uzlabojot Ludzas pilskalna pieejamību, atjaunojot esošās kāpnes, izbūvējot skatu torni, ierīkojot celiņus, tiek ievēroti **Jaunā Eiropas Bauhaus (JEB)** principi: **estētiku, ilgtspēju un iekļautību**, integrējot šos pamatprincipus gan projektēšanas, gan īstenošanas posmos.

Estētika un ainaviskā harmonija

Paredzētie publiskās ārtelpas attīstības risinājumi harmoniski iekļaujas apkārtējā vēsturiskajā un dabiskajā vidē. Visu elementu dizains tiek veidots, respektējot Ludzas pilskalna kultūrvēsturisko identitāti, pilsdrupu siluetu un unikālās ainaviskās vērtības. Tiek ņemta vērā objekta vēsturiskā nozīme kā senākās mūra pils Latvijas teritorijā, un līdz ar to izvēlētie risinājumi ir vizuāli pieskaņoti apkārtējai struktūrai un reljefam.

Arhitektoniskie elementi tiek veidoti ar neuzbāzīgu, vizuāli vieglu un dabiskai videi pieskaņotu estētiku, izmantojot tādus materiālus kā koks, metāls vai akmens, kuru tonāli harmonizējas ar apkārtējo ainavu. Skatu torņa forma tiek pielāgota reljefam un vizuālajam siluetam, lai izvairītos no dominances pār kultūrvēsturisko fonu. Kāpņu atjaunošanas risinājumos tiek integrēta mūsdienīga, taču vizuāli pietuvināta tradicionālajai būvniecībai estētika.

Īpaša uzmanība tiek veltīta panorāmas skatpunktu saglabāšanai un akcentēšanai – skatu torņa novietojums un augstums ir rūpīgi izvērtēti, lai atvērtu vizuālo piekļuvi Ludzas ezeriem, vecpilsētas apbūvei un ainavas dominantēm, vienlaikus saglabājot vēsturisko pilsdrupu neskartu. Tādējādi būvprojekts ne tikai paplašina apmeklētāju vizuālo pieredzi, bet arī veicina dziļāku kultūrvēsturiskās vides apzināšanos un emocionālu saikni ar vietu.

Estētikas kvalitāte būvprojektā tiek uztverta ne tikai kā vizuāla pievilcība, bet arī kā videi un cilvēkam draudzīga telpas pieredze, kas rosina uztveres daudzslāņainību – ainava, vēsture un funkcionalitāte saplūst vienotā estētiskā veselumā. Tā tiek radīta kultūrvide, kas ir ne vien baudāma, bet arī iekšēji līdzsvarota, sajūtās harmoniska un ilgtermiņā pievilcīga.

Ilgtermiņa un vides līdzsvars

Būvprojekta īstenošanā tiek ievēroti ilgtspējīgas būvniecības principi, kas balstās uz kvalitatīvu, izturīgu un videi atbilstošu materiālu izmantošanu, kā arī apzinātu pieeju kultūrvēsturiskās vides saglabāšanā. Plānotie objekti tika projektēti, izvēloties augstas noturības materiālus ar ilgu kalpošanas laiku, kas ir piemēroti Latvijas klimatiskajiem apstākļiem un nodrošina minimālu uzturēšanas vajadzību ilgtermiņā.

Nemta vērā arī nepieciešamība samazināt negatīvo ietekmi uz vidi – būvniecība notiks, cik vien iespējams, izmantojot esošo reljefu, izvairoties no pārmērīgas zemes pārveidošanas vai veģetācijas likvidēšanas. Tādējādi tiek saglabāts dabas līdzsvars pilskalna teritorijā, netraucējot esošos ainavas veidojošos elementus un vēsturiskās vides kompozīciju.

Lai gan būvprojektā nav paredzēta dabā balstītu risinājumu (nature-based solutions) tehniskā ieviešana šī jēdziena tiešajā nozīmē, projektēšana un īstenošana tiek virzīta ar respektu pret dabisko vidi, nodrošinot, ka netiek veikta tieša iejaukšanās pilsdrupu struktūrā, pilskalna reljefā vai kultūrvēsturiski nozīmīgos elementos. Tas ļauj integrēt risinājumus vidē bez kardinālām ainavas izmaiņām, saglabājot vietas autentiskumu un identitāti.

Šāda pieeja atbilst ilgtspējīgas attīstības koncepcijai, kur galvenā uzmanība tiek pievērsta esošās vides saglabāšanai un infrastruktūras veidošanai ar skatu uz ilgtermiņa funkcionalitāti, drošību un estētisku saskaņu. Tādējādi būvprojekts kalpo kā piemērs tam, kā iespējams attīstīt kultūrvēsturisku objektu, minimāli iejaucoties vidē, bet vienlaikus radot ilgtspējīgu ieguvumu sabiedrībai.

Iekļautība un universālais dizains

Būvprojekta risinājumi mērķēti uz iekļaujošas un visiem pieejamas infrastruktūras izveidi, kas nodrošina vienlīdzīgas iespējas piekļūt Ludzas pilskalnam un izmantot tā sniegtās kultūrvēsturiskās un ainaviskās vērtības plašam sabiedrības grupu lokam – cilvēkiem ar kustību traucējumiem, senioriem, ģimenēm ar bērniem u.c. sociālām grupām. Šī pieeja stiprina gan fizisko pieejamību, gan vides pieņemamību, veidojot cieņpilnu, drošu un funkcionāli saprotamu publisko telpu.

Kāpņu atjaunošana tiek veikta, ņemot vērā ergonomiskus un lietotājiem draudzīgus principus:

1. Tiek nodrošināts vienmērīgs pakāpienu augstums un dziļums, kas samazina fizisko piepūli un atvieglo pārvietošanos arī cilvēkiem ar kustību ierobežojumiem;
2. Kāpnes un skatu platformas tiks aprīkotas ar kvalitatīvām, divpusējām margām, kas nodrošina papildu balstu un drošību pārvietošanās laikā;
3. Seguma izvēlē paredzēts neslidošs materiāls, kas piemērots mainīgiem laikapstākļiem un nodrošina drošību arī ziemas sezonā.

Skatu torņa un platformas risinājumi projektēti, ievērojot universālā dizaina pamatprincipus – vienkāršu, intuitīvu lietošanu un funkcionālu skaidrību. Konstruktijā ir ņemta vērā nepieciešamība pēc stabilitātes, drošības un pietiekama telpas platuma, lai to ērti un droši varētu izmantot dažādas lietotāju grupas. Skatu platformas konstrukcija ir veidota tā, lai netraucētu kustību plūsmai un ļautu apmeklētājiem uzturēties tajā ar pārlicību un komfortu.

Lai gan skatu tornis nav paredzēts kā pilnībā bezbarjeru pieejams cilvēkiem ar smagiem funkcionāliem traucējumiem, būvprojekta kopējais risinājums ievērojami uzlabo Ludzas pilskalna pieejamību, salīdzinot ar esošo situāciju. Tiek panākta fiziskās vides izlīdzināšana un sociālās līdzdalības veicināšana, nodrošinot piekļuvi vēsturiskai videi arī tiem sabiedrības locekļiem, kuri līdz šim šādu iespēju izmantot nevarēja.

Šāda pieeja nodrošina atbilstību universālā dizaina un iekļautības principiem, apliecinot, ka būvprojekts:

1. ievēro dažādu lietotāju vajadzības;
2. samazina šķēršļus sabiedrības līdzdalībai kultūrvidē;
3. veido pieejamu publisko telpu kā sabiedrisku vērtību.

3.5. Plānotie publicitātes un mārketinga pasākumi

Lai gūtu vietas līdzsvarotu attīstību, ekonomisku labumu un ilgtspējību vietējām kopienām, ir svarīgi integrēt tūrisma un atpūtas piedāvājumu patēriņam gan vietējiem iedzīvotājiem, gan viesiem, kas nozīmē tūrisma ciešu sasaisti ar citiem uzņēmēju piedāvājumiem un pakalpojumiem, veidojot kompleksus produktus un iesaistoties tīklojumos, ko veido tūrismā iesaistītie gan pilsētā, gan novadā, gan reģionā, un valstī kopumā.

Lai piesaistītu vairāk tūristu, pilsdrupas tiek izmantotas kā enkurobjekts gan Ludzas pilsētas apmeklējuma piedāvājumos, kad viesi uzturas pilsētā vismaz četras stundas, gan plašākos tūrisma maršrutos. Tajos iesaistās Ludzas tūrisma iestādes un uzņēmēji, reģiona un valsts tūrisma operatori, kā arī tematisko programmu veidotāji, īpaši piedāvājot viduslaiku tematikai veltītus produktus. Piemēram, iesaistoties reģionālajos maršrutos, ko piedāvā Latgales tūrisma asociācija un tūrisma operatori, kaimiņvalstu tūrisma operatoru veidotajos kompleksajos maršrutos.

Ar tematisku tūrisma un atpūtas iespēju popularizēšanu vienlaikus plānots stiprināt Ludzu kā Latvijas vecākās pilsētas zīmolu un Latgales identitāti.

Tiek plānota integrēta tūrisma tirgvedības pieeja, kurā darbības netiek fragmentētas tikai Ludzas novada ietvaros, bet tiek koordinētas plašākā Latgales mērogā, veidojot sadarbības tīklu ar citiem novadiem un privātajiem pakalpojumu sniedzējiem. Šī sadarbība ļauj izstrādāt kompleksu un konkurētspējīgu piedāvājumu, kas balstīts uz Latgales kopējo tūrisma komunikāciju un aktīvu dalību kopīgās mārketinga aktivitātēs.

Īpašs uzsvars tiek likts uz nišas tūrisma segmentiem, piemēram, velotūristiem, motociklistiem, kempingu ceļotājiem, dabas un kultūras mantojuma interesentiem, tostarp Dziesmu ceļa tūristiem. Šiem segmentiem tiek izstrādāti specifiski tirgvedības koncepti, kas iekļauti vienotā komunikācijas plānā, pielāgoti dažādām mērķauditorijām. Lai atvieglotu piekļuvi piedāvātajiem pakalpojumiem, plānots attīstīt reģionālas un nacionālas nozīmes tūrisma rezervēšanas platformas, kā arī veidot sadarbību ar starptautiskajām tūrisma vietnēm. Tas ļaus ceļotājiem attālināti plānot un rezervēt

apmeklējumu, padarot Ludzas pilsdrupas par vienu no TOP apskates objektiem ceļotāju maršrutos. Šāda pieeja stiprina Ludzas kā tūrisma galamērķa redzamību un veicina apmeklētāju plūsmas pieaugumu.

Komunikācijas un reklāmas virzieni Ludzas pilsdrupu popularizēšanai veidoti kā mērķtiecīgs un daudzslāņains process, kas balstās uz mūsdienīgām tirgvedības pieejām, zīmolvedību un sadarbības tīklu stiprināšanu.

Svarīgākais komunikācijas kanāls ir **digitālā vide** – aktīva klātbūtne sociālajos tīklos kā *Facebook, Instagram un TikTok* ar vizuāli pievilcīgu, regulāri atjaunotu saturu. Ludzas novada tūrisma tīmekļa vietnē tiek attīstīta sadaļa par pilsdrupām piecās valodās (latviešu, angļu, vācu, igauņu, lietuviešu), piedāvājot detalizētu informāciju, vizuālos materiālus, pasākumu kalendāru un tiešsaistes rezervēšanas iespējas. Tiek īstenotas mērķētas reklāmas kampaņas televīzijā, presē, interneta vidē un Google platformās, īpaši sadarbībā ar Latvijas Investīciju un attīstības aģentūru, Latvijas tūrisma aģentu un operatoru asociāciju, Ludzas TIC un Ludzas Novadpētniecības muzeju. Būtiska loma ir dalībai semināros, tūrisma biržās, izstādēs, kā arī organizētām vizītēm gidiem un tūrisma operatoriem.

Zīmolvedības kontekstā tiek attīstīta vienota vizuālā identitāte, kas saskan ar Ludzas novada kopējo tēlu – izmantojot vienotus dizaina elementus, logo un krāsu gammu. Papildus tiek veidota Ludzas pils suvenīru līnija – magnēti, rotaļlietas, tematiskas grāmatiņas un audiogidi. Pilsdrupu pozicionēšana notiek kā centrālais elements stāstā par Ludzu – senāko pilsētu Latvijā, tā stiprinot vietas atpazīstamību.

Svarīgs virziens ir **sadarbība ar tūrisma tīkliem un medijiem** – informācija par Ludzas pilsdrupām tiek izvietota gan novada un reģiona mājaslapās (www.visitludza.lv, www.latgale.travel), gan nacionālos un tematiski specializētos portālos (www.latvia.travel, www.atrastalatvija.lv, www.celotajs.lv). Aktīvi tiek veidoti kontakti ar tūrisma aģentūrām, operatoriem, ceļvežu veidotājiem un blogeriem, kā arī tiek izmantotas preses relīzes, mediju pasākumi un satura mārketinga dažādos līmeņos – no vietējiem līdz starptautiskiem.

Pasākumu popularizēšanā katrai norisei tiek izstrādāts pielāgots komunikācijas plāns, kas ietver gan video treilerus, afišas un plakātus, gan aizkulišu stāstus un sagatavošanās procesu. Liela nozīme tiek piešķirta tūristu atsauksmēm un to izmantošanai reputācijas veidošanā.

Īpaši tiek uzsvērta **ilgtspējīga mārketinga prakse** – piedāvājums akcentē vietējās vērtības, dabas tuvumu un autentisku pieredzi. “Zaļais mārketingš” nozīmē atteikšanos no plastmasas, uzsvaru uz ekoloģisku vidi un tūristu labjūtes iespējām – ūdens punktiem, atpūtas vietām, labierīcībām, vizuāliem stāstiem ainaviskā vidē. Tiek izmantoti digitāli risinājumi, tostarp QR kodi, virtuālā realitāte, hologrammas, skaņu noformējums un audiogidi, padarot pieredzi mūsdienīgu un pieejamu dažādām auditorijām.

Šāda daudzpusīga un saskaņota komunikācijas pieeja veicina Ludzas pilsdrupu kā tūrisma galamērķa atpazīstamību un nostiprina to kā būtisku Latgales kultūras un tūrisma kartes punktu.

4. Kultūras mantojuma objekta ilgtspēja

Skatu torņa un pārējās infrastruktūras paredzētais dzīves cikls ir vismaz 30 līdz 50 gadi, un Ludzas novada pašvaldība ir apņēmusies nodrošināt to uzturēšanu gan tehniski drošā, gan vizuāli pievilcīgā stāvoklī. Tas ir būtisks priekšnosacījums kvalitatīvas pilsētvides uzturēšanai un tūristu piesaistei gan Ludzas novadam, gan visam Latgales reģionam.

Pašlaik Ludzas pilskalna uzturēšanas izmaksas tiek novērtētas aptuveni 6130 EUR gadā (2025. gada cenās). Šīs izmaksas ietver remontdarbus (piemēram, celiņu izlīdzināšanu un nelielus kāpņu remontus), elektroenerģiju teritorijas apgaismojumam, kā arī pilskalna teritorijas uzturēšanu (zāles pļaušana, sniega tīrīšana u.c.).

Izbūvējot skatu torni, kāpnes, šī uzturēšanas bāze saglabāsies, taču papildus būs jānodrošina jaunās infrastruktūras apkope. Paredzams, ka:

1. pirmajos gados papildu izmaksas būs zemas – ap 1400 EUR/gadā;
2. vidējā termiņā pieaugs līdz ap 3000 EUR/gadā;
3. ilgtermiņā sasniegs aptuveni 5500 EUR/gadā, galvenokārt saistībā ar nolietoto koka un metāla detaļu atjaunošanu, krāsošanu un citiem tehniskās apkopes darbiem.

Visas uzturēšanas izmaksas tiks plānotas Ludzas novada pašvaldības budžetā kā daļa no ikgadējā plānošanas cikla. Salīdzinājumā ar pašvaldības kopējiem budžeta izdevumiem, šīs papildu izmaksas ir nelielas un neradīs būtisku finanšu slogu budžetam.

Kartoshēma teritorijai, kurā plānots īstenot infrastruktūras attīstības būvprojektu

Ludzas pilsdrupu novietojums pašvaldībai piederošajā īpašumā: Baznīcas ielā, Ludzā.

Avots: Google.maps

Infrastruktūras attīstības būvprojekta novietojuma kartoshēma
Teritorija, kurā plānots īstenot infrastruktūras attīstības būvprojektu un infrastruktūras objekta/u novietojums

